

პირდაპირი უცხოური ინვესტიციები სამხრეთ კავკასიის ქვეყნებში თანამედროვე ეტაპზე (შედარებითი ანალიზი)

ლევან სილაგაძე¹, თამარ ათანელიშვილი²

¹თბილისის თავისუფალი აკადემიის ასისტენტ-პროფესორი, ეკონომიკის აკადემიური დოქტორი, silagadzelevan@yahoo.com

²ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ასოცირებული-პროფესორი, ეკონომიკის აკადემიური დოქტორი, tamar.atanelishvili@tsu.ge

ანოტაცია

ნაშრომის მიზანია მიმდინარე კოვიდ-19 პანდემიის ფონზე, სამხრეთ კავკასიის ქვეყნებში (საქართველო, აზერბაიჯანი, სომხეთი) არსებული პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების (FDI) ნაკადების შედარებითი ტენდენციების გამოკვლევა. კვლევის შედეგად მიღებული დასკვნის მიხედვით: მსოფლიო ეკონომიკაში არსებული მძიმე კრიზისული მდგომარეობის გამო, 2020 წელს დაფიქსირდა მსოფლიო ჯამური მთლიანი სამამულო პროდუქტის (მსპ; GDP) მოცულობის თითქმის 3 ტრილიონი აშშ დოლარით შემცირება (წინა წელთან შედარებით); მკვეთრად შემცირდა ასევე პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების (FDI) მოცულობა - მსოფლიოში - 39.4%-ით, განვითარებულ ეკონომიკებში 65.5%-ით, მათ შორის ევროკავშირში - 79.7%-ით, განვითარებად ეკონომიკებში - 71.1%-ით, გარდამავალ ეკონომიკებში კი 75.8%-ით; მთლიან სამამულო პროდუქტში პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების წილი (%) სამხრეთ კავკასიის ქვეყნებში ყველაზე მაღალი აღმოჩნდა 2007 წელს, ბოლო პერიოდში კი უფრო მაღალი მაჩვენებლები აქვს საქართველოს. უცხოური ინვესტიციების გარეშე გარდამავალი ქვეყნების ეკონომიკები სწრაფ პროგრესს ვერ მიაღწევენ, თუმცა ასეთ ინვესტიციებს, განვითარებასთან ერთად, შესაბამისი ქონების დასაკუთრება, მიმღები ქვეყნებიდან კაპიტალის გადინებაც მოყვება და ამდენად, მათ მოზიდვაშიც ზომიერებაა საჭირო; მძიმე პანდემიურმა ეკონომიკურმა მდგომარეობამ მკვეთრად გაზარდა უმუშევრობა, ინფლაცია, მოსახლეობის სიღარიბის და სხვ. ნეგატიური მაჩვენებლები. ეკონომიკა თითქმის მთლიანად აღმოჩნდა პანდემიის მარწყვებში, რამაც მოითხოვა სახელმწიფოს მარეგულირებელი როლის მკვეთრად გაძლიერება; სამხრეთ კავკასიის ქვეყნებს შორის პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების ყველაზე მეტი შემცირება დაფიქსირდა აზერბაიჯანში, რაც სათბობ-ენერგეტიკული ნედლეულის მოპოვება-დამუშავებაზე ნეგატიურად აისახა; საქართველოში, პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების მკვეთრად შემცირების შემდეგ, 2021 წლის II კვარტალში (წინა კვარტალთან შედარებით), ეს მაჩვენებელი უფრო მეტად გაიზარდა სოფლის მეურნეობასა და თევზჭერაში, დამამუშავებელ მრეწველობაში და ენერგეტიკაში, მთლიან პირდაპირ უცხოურ ინვესტიციებში ყველაზე მაღალი წილით (%) წარმოდგენილია ფინანსური სექტორი (35.0%), ენერგეტიკა (27.8%) და დამამუშავებელი მრეწველობა (19.9%).

საკვანძო სიტყვები: პირდაპირი უცხოური ინვესტიციები (FDI), მთლიანი სამამულო პროდუქტი (GDP), საქართველო, აზერბაიჯანი, სომხეთი.

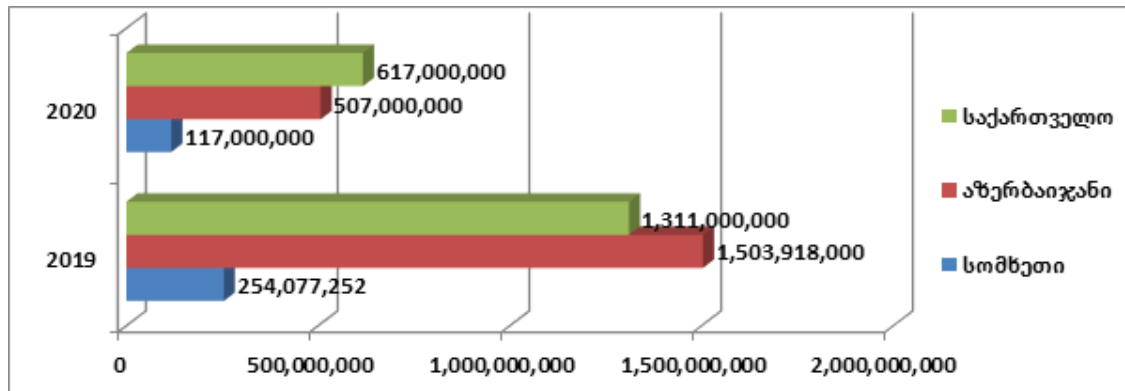
მიმდინარე კოვიდ-19 პანდემიის პირობებში, მძიმე კრიზისში აღმოჩნდა მსოფლიო ეკონომიკაც. მსოფლიო ეკონომიკის მოცულობა (ჯამური GDP) 2020 წელს, თითქმის 3 ტრილიონი აშშ დოლარით შემცირდა (2019 წელთან შედარებით <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.CD> 14.09.2021).

ამავე პერიოდში, როგორც მოსალოდნელი იყო მკვეთრად შემცირდა პირდაპირი უცხოური ინვესტიციები (FDI) მოცულობაც: მსოფლიოში - 39.4%-ით; განვითარებულ ეკონომიკებში 65.5%-

ით, მათ შორის ევროკავშირში - 79.7%-ით; განვითარებად ეკონომიკებში - 71.1%-ით, გარდამავალ ეკონომიკებში კი 75.8%-ით (https://unctad.org/system/files/official-document/wir2021_en.pdf გვ.248-251. 14.09.2021).

გარდამავალ ეკონომიკებში შედის ასევე სამხრეთ კავკასიის ქვეყნები საქართველო, აზერბაიჯანი და სომხეთი. (ნახაზი 1).

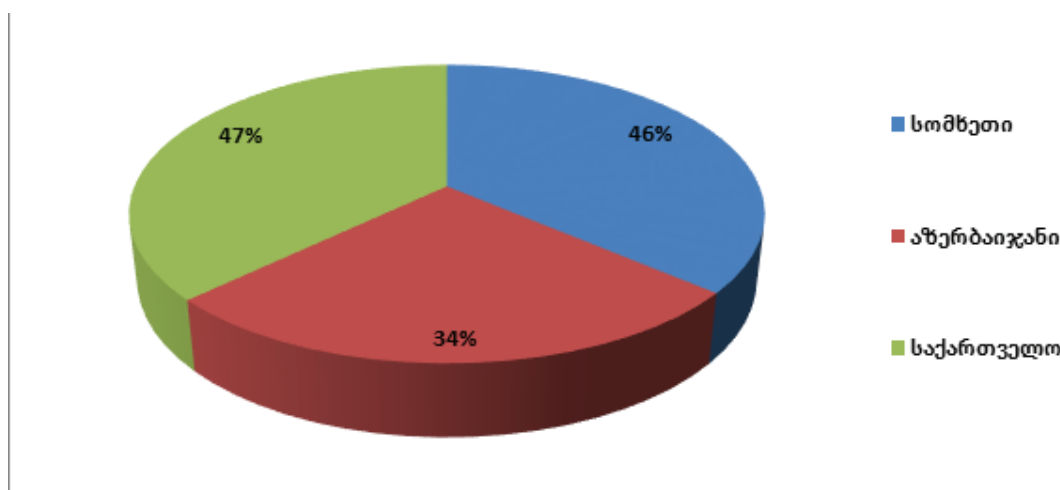
ნახაზი 1. პირდაპირი უცხოური ინვესტიციები, 2019-2020 წწ., აშშ დოლარი

შედგენილი: https://unctad.org/system/files/official-document/wir2021_en.pdf გვ.269 14.09.2021.

პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების ნაკადების შედინებით ლიდერი ქვეყანა აზერბაიჯანი ყველაზე მეტად დაზარალდა და წინა წლის მაჩვენებლის მხოლოდ 34 %-ს მიაღწია. (ნახაზი 2).

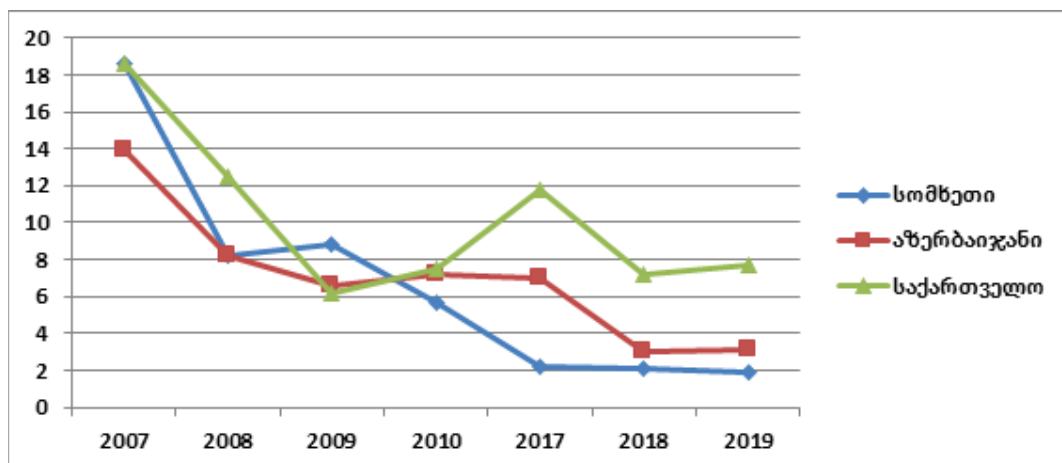
ნახაზი 2. პირდაპირი უცხოური ინვესტიციები საქართველოში, აზერბაიჯანში და სომხეთში, 2020 წ. (2019 წელი =100)

შედგენილი: https://unctad.org/system/files/official-document/wir2021_en.pdf გვ.251 14.09.2021.

საქსტატის მონაცემების მიხედვით, საქართველოში, 2021 წლის II კვარტალში (წინა კვარტალთან შედარებით) პირდაპირი უცხოური ინვესტიციები უფრო მეტად გაიზარდა: სოფლის მეურნეობასა და თევზჭერაში, დამამუშავებელ მრეწველობაში და ენერჯეტიკაში. ამასთან, ამავე პერიოდში ქვეყნის მთლიან პირდაპირ უცხოურ ინვესტიციებში (%-ად) ყველაზე მაღალი წილითა წარმოდგენილი: ფინანსური სექტორი (35.0%), ენერჯეტიკა (27.8%), დამამუშავებელი მრეწველობა (19.9%), უძრავი ქონება (6.2%) და სხვ. (<https://www.geostat.ge/ka/modules/categories/191/pirdapiri-utskhouri-investitsiebi>):

ცხრილი 1. საქართველოში, აზერბაიჯანში და სომხეთში პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების წილი (%) მთლიან სამამულო პროდუქტში

<https://data.worldbank.org/indicator/BX.KLT.DINV.WD.GD.ZS?end=2019&locations=GE-AZ-AM&start=2007>
24.09.2021.

ამრიგად, როგორც ირკვევა: მთლიან სამამულო პროდუქტში პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების წილი (%) სამხრეთ კავკასიის ქვეყნებში ყველაზე მაღალი იყო 2007 წელს, ბოლო პერიოდში კი შედარებით მაღალი მაჩვენებლები აქვს საქართველოს. აშკარაა, რომ უცხოური ინვესტიციების გარეშე გარდამავალი ქვეყნების ეკონომიკები სწრაფ პროგრესს ვერ მიაღწევენ, თუმცა ასეთ ინვესტიციებს განვითარებასთან ერთად შესაბამისი ქონების დასაკუთრება და ქვეყნებიდან კაპიტალის გადინებაც მოყვება და ამდენად, მათ მოზიდვაშიც ზომიერებაა საჭირო; მძიმე პანდემიურმა ეკონომიკურმა მდგომარეობამ მკვეთრად გაზარდა უმუშევრობა, ინფლაცია, მოსახლეობის სიღარიბის და სხვ. ნეგატიური მაჩვენებლები. ეკონომიკა თითქმის მთლიანად აღმოჩნდა პანდემიის მარწყუბებში, რამაც მოითხოვა სახელმწიფოს როლის მკვეთრად გაძლიერება; მთლიანობაში, პირდაპირი უცხოური ინვესტიციები მკვეთრად შემცირდა მსოფლიოში, მათ შორის განვითარებულ, განვითარებად, გარდამავალ ეკონომიკებში; სამხრეთ კავკასიის ქვეყნებს შორის პუი-ს ყველაზე მეტ შემცირება დაფიქსირდა აზერბაიჯანში, რაც ნავთობპროდუქტების დამუშავებაზე უცხოური ინვესტიციების დიდი დამოკიდებულების გამო მოხდა.

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. Gaganidze, G. (2018). Foreign Trade of Georgia, Moldova and the Ukraine with the European UNION After the Association Agreement. Ecoforum Journal. Vol. 7, Issue 1(14). 74.
2. Gvelesiani, R., Gogorishvili, I. (2014). The Basis Problems for the Realization of the Concept of Economic Policy. In-

ternational Journal of Economics and Management Engineering Vol:8, No:11, pp.3729-3732.

3. Godwin Okafor and Allan Webster (2015). Foreign Direct Investment in Transition Economies of Europe and the Former Soviet Union. Springer.
4. Golubova, I. (2001). Foreign Investment Decision-Making in Transition Economies. School of Business Stockholm University. 294 p.
5. Zubiashvili, T., Atanelishvili, T. (2019). Some Aspects of the Georgia-CIS Trade Relations. Ecoforum Journal, [Vol 8, No 2](#). 2019.
6. Papava, V., Charaia, V. (2020). The economic crisis and some challenges for the Georgian economy. 2020/136. Expert Opinion. (13 p.). <https://www.researchgate.net/profile/Vladimer.Papava/publication/>. 24.09.2021.
7. Sharpe, W.F., Alexander, G.J. (2001). Fundamentals of Investments, 3/E. N.Y: Prentice Hall, 781p.
8. Silagadze, L. (2018). FDI in the new associate member states (Comparative Analysis). Ecoforum Journal, Vol. 7, Issue 1(14), 2018.
9. <http://ecoforumjournal.ro/index.php/eco/article/viewFile/773/480> 24.09.2021.
10. Silagadze, L. (2018). FDI INFLOW IN 1997-2016 YEARS IN GEORGIA, UKRAINE AND MOLDOVA (COMPARABLE ANALYSIS). INTERNATIONAL SCIENTIFIC-PRACTICAL JOURNAL „GLOBALIZATION AND BUSINESS“. No 5, PP. 143-147
11. Silagadze, L. (2017). FDI inflows in Armenia, Azerbaijan and Georgia (Comparable analysis) - MODERN CHALLENGES, CURRENT SCIENTIFIC PROBLEMS AND EU INTEGRATION. Tbilisi Teaching University 2017. Tbilisi, pp.47-49.
12. Silagadze, L. (2017). Foreign Direct Investments in the Post-Soviet Period: The Case of Georgia. _ Ecoforum, 6/ 2017.
13. <https://www.geostat.ge/ka/modules/categories/191/pirdapiri-utskhuri-investitsiebi> 14.09.2021.
14. https://unctad.org/system/files/official-document/wir2021_en.pdf 14.09.2021.
15. https://unctad.org/system/files/official-document/wir2021_en.pdf 14.09.2021

Foreign direct investment in the South Caucasus at the present stage (comparative analysis)

Levan Silagadze¹, Tamar Atanelishvili²

¹Free Academy of Tbilisi Assistant Professor Academic Doctor of Economics, silagadzelevan@yahoo.com

²Ivane Javakishvili Tbilisi State University Associate Professor Academic Doctor of Economics, tamar.atanelishvili@tsu.ge

Abstract

The aim of this paper is to investigate the comparative trends in foreign direct investment (FDI) flows in the South Caucasus countries (Georgia, Azerbaijan, Armenia) against the background of the current Covid-19 pandemic. According to the conclusion of the study: Due to the severe crisis in the world economy, in 2020 the world gross domestic product (GDP) decreased by almost 3 trilli

on US dollars (compared to the previous year); The volume of foreign direct investment (FDI) also decreased sharply - in the world - by 39.4%, in developed economies by 65.5%, including in the EU - by 79.7%, in developing economies - by 71.1%, and in transition economies by 75.8%; The share (%) of foreign direct investment in GDP in the South Caucasus countries was the highest in 2007, and recently Georgia has the higher rates. Without foreign investment, the economies of the transition countries won't be able to make rapid progress, although such investments, along with development, such type of investments

are followed by the acquisition of relevant property, capital outflows from the recipient countries, and thus moderation in their attraction is also needed; Severe pandemic economic conditions have dramatically increased unemployment, inflation, population poverty, and etc. Negative indicators; The economy found itself almost entirely in the grip of a pandemic, which required a sharp strengthening of the state's regulatory role; Among the countries of the South Caucasus, the largest decrease in foreign direct investment was observed in Azerbaijan, which had a negative impact on the extraction and processing of fuel and energy raw materials; In Georgia, after a sharp decline in foreign direct investment, in the second quarter of 2021 (compared to the previous quarter), this figure increased more in agriculture and fisheries, in manufacturing and energy sector, in the foreign direct investment financial sector has the highest share (35.0%), energy (27.8%) and manufacturing (19.9%).